

Capitolul al X-lea.

Contractul de cont curent bancar în reglementarea Codului civil

§ 1. Sediul materiei

466. Contractul de cont curent bancar^[1] *este reglementat prin art. 2184-2190 C. civ.* Textele de lege menționate nu reglementează integral regimul juridic al contractului, ci se referă punctual la anumite aspecte ținând de contractul menționat^[2].

467. Denumirea contractului ridică problema *relației dintre acest contract și contractul de cont curent reglementat prin art. 2171-2183 C. civ.* În literatura de specialitate se remarcă o dublă tendință.

468. Pe de o parte, există tendința de a considera **contul curent bancar drept o varietate a contului curent obișnuit**, cu existența unor trăsături particulare proprii contului bancar curent. În această tendință s-ar încadra, cu titlu exemplificativ, următoarele opinii exprimate în doctrină:

a) *„pe lângă contul curent obișnuit, Codul civil legiferează și contul curent bancar. O particularitate a contului curent bancar o constituie faptul că presupune participarea unei instituții de credit în înțelesul O.U.G. nr. 99/2006^[3] privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului”^[4].*

^[1] Cu privire la contractul de cont curent bancar, a se vedea St.D. CĂRPENARU, *Tratat de drept comercial român*, ed. a 5-a actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 638-640; S. ANGHENI, *Raporturile juridice dintre profesioniștii-comercianți*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 198-200; A. ALMĂȘAN, *Contul curent al profesioniștilor: contract sau situație juridică?*, în R.R.D.A. nr. 8/2015, p. 105-116; A.-T. STĂNESCU, *Contracte profesionale speciale în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 213-227.

^[2] Prezentul capitol va sublinia exclusiv aspectele particulare reglementate de Codul civil, încadrându-le în instituțiile specifice.

^[3] O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, publicată în M. Of. nr. 1027 din 27 decembrie 2007, cu ultima modificare adusă prin Legea nr. 312/2015 privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul financiar, publicată în M. Of. nr. 920 din 11 decembrie 2015.

^[4] V. NEMEȘ, *Drept comercial*, ed. a 3-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2018, p. 457.

b) „în practica bancară au fost dezvoltate operațiuni bancare grefate pe mecanismul juridic al contractului de cont curent (depozitul bancar în cont curent, deschiderea de credit în cont curent ș.a.), pe care noul Cod civil le reunește generic în conceptul «contract bancar de cont curent». Acest contract are atât caracteristicile contului curent, cât și pe cele ale contractului ce se grefează pe contul curent. Totodată, acest ansamblu prezintă trăsături proprii ce îl disting și de contul curent, și de contractul sau operațiunea ce se derulează prin acel cont^[1]”.

Calificarea contractului de cont curent bancar drept o varietate de cont curent ar conduce la aplicarea, în completarea art. 2184-2190 C. civ., a art. 2171-2183 C. civ. (reglementând contractul de cont curent) și apoi a teoriei generale a obligațiilor^[2].

469. Pe de altă parte, există și tendința de a considera **contul curent bancar drept un contract distinct de contul curent obișnuit**, ca urmare a deosebirilor importante^[3] dintre cele două contracte.

a) „Contractul de cont curent bancar nu este un contract de cont curent. Din definiția acestuia, emisă de art. 2171 C. civ., rezultă că, spre deosebire de contul curent bancar, contractul de cont curent presupune ca părțile («curențiști») să își înscrie în cont creanțele decurgând din remiteri reciproce, părțile considerând aceste creanțe reciproce neexigibile și indisponibile până la închiderea contului. Doar soldul creditor al contului de la închiderea sa este o creanță exigibilă; (...). În schimb, contul curent bancar nu elimină exigibilitatea soldului creditor (de care titularul poate dispune oricând și pe care terții îl pot popri) și nu oprește banca să debiteze automat sumele aflate în cont pentru datorii ale titularului contului față de bancă^[4]”.

b) „Capcana omonimiei nu ne poate conduce la ideea că art. 2171 C. civ. reglementează un contract de cont curent «comercial-obișnuit»,

[1] C. ROȘIANU, *Comentariu cu privire la contractul de cont curent*, în FL.-A. BAIAS, E. CHELARU, R. CONSTANTINOVICI, I. MACOVEI (coord.), *Noul Cod civil. Comentarii pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 2289.

[2] În temeiul art. 1167 C. civ., conform căruia toate contractele se supun regulilor generale din prezentul capitol.

[3] N. PETRIȘOR, *Contractul bancar curent și alte contracte bancare*, în M. ULIESCU (coord.), *Noul Cod civil. Studii și comentarii*, vol. III, Partea a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 682.

[4] GH. PIPEREA, *Comentariu cu privire la contul bancar curent*, în FL.-A. BAIAS, E. CHELARU, R. CONSTANTINOVICI, I. MACOVEI (coord.), *Noul Cod civil. Comentarii pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 2301.

iar art. 2184-2190 C. civ., o specie a acestui contract – contractul de cont curent «bancar»^[1].

Calificarea contractului de cont curent bancar drept un **contract de sine stătător**, și nu o varietate a contractului de cont curent, ar conduce la aplicarea, în completarea art. 2184-2190 C. civ., a teoriei generale a obligațiilor^[2], cu excluderea aplicării dispozițiilor referitoare la contractul de cont curent (art. 2171-2183 C. civ.).

470. Analizând contractul de cont curent bancar și contractul de cont curent, se impune **concluzia că primul (contractul de cont curent bancar) nu este o specie/varietate a celui de-al doilea (contractul de cont curent)**. Așa cum va rezulta din cele de mai jos, *contractul de cont curent bancar este suportul legal pentru deschiderea, de către instituția de credit, a unui cont curent bancar (în sens contabil) și pentru derularea de operațiuni bancare cu sume de bani prin intermediul acestuia*^[3].

Articolul 2184 și urm. reglementează, în principal, contul curent bancar. Acest concept are, în primul rând, o **accepțiune contabilă**, care se pliază pe textele art. 2184 și urm. C. civ. Așa cum rezultă din reglementările contabile, instituțiile financiare deschid pentru clientela proprie conturi curente bancare pentru a desfășura, prin intermediul lor, operațiuni bancare cu sume de bani^[4]. Aceasta este, de altfel, ipoteza de la care

^[1] N. PETRIȘOR, *Contractul bancar curent și alte contracte bancare*, în M. ULIESCU (coord.), *Noul Cod civil. Studii și comentarii*, vol. III, Partea a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 682.

^[2] În temeiul art. 1167 C. civ., conform căruia toate contractele se supun regulilor generale din prezentul capitol.

^[3] ST.D. CĂRPENARU, *Tratat de drept comercial român. Conform noului Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 598: „Deschiderea contului bancar curent și condițiile privind efectuarea operațiunilor bancare au ca temei contractul de cont bancar curent încheiat între persoana interesată, în calitate de beneficiar, și instituția de credit”.

^[4] Potrivit Ordinului B.N.R. nr. 6/2015, instituțiile de credit deschid clientelei conturi curente pentru executarea operațiunilor denumite generic „operațiuni de plată”. În această categorie se încadrează „depuneri de numerar, ridicări de numerar, operațiuni transfer-credit, operațiuni cu ordine de plată etc.”. Denumirea contului este „2511 – Conturi de plăți” și este unul dintre conturile din „Grupa 25 – Conturile clientelei”. În descrierea normativă a conținutului conturilor de plăți, acestea sunt calificate expres drept conturi curente:

„CONȚINUT

2511 – conturi de plăți deschise utilizatorilor serviciilor de plată, este folosit de către instituțiile de plată/instituțiile emitente de monedă electronică pentru executarea

pornește art. 2184 C. civ. – „în cazul în care depozitul bancar, creditul sau orice altă operațiune bancară se realizează prin contul curent (...)”. Rezultă că în art. 2184 și urm. C. civ. se reglementează cu privire la *conceptul contabil de „cont curent bancar”*. Pentru ca o instituție de credit să deschidă un cont curent este însă nevoie de o manifestare de voință concordantă din partea acesteia și a clientului, deci de un contract. Acesta este contractul de cont curent bancar.

Din perspectivă contabilă, abstractizând, în contul curent bancar se înscriu:

a) **în credit**: sumele de bani cu privire la care clientul are un drept de creanță asupra băncii;

b) **în debit**: ca **regulă**, sumele de bani cu care au fost diminuate fondurile din creditul contului; prin **excepție**, sumele de bani datorate de client instituției de credit, deci un drept de creanță al instituției de credit față de client (sau, echivalent, o datorie a clientului față de instituția de credit).

Față de cele afirmate mai sus, *se observă o serie de diferențe semnificative față de contul curent reglementat prin art. 2171 și urm. C. civ.*, ceea ce fundamentează caracterul autonom al contractului de cont curent bancar și **completarea dispozițiilor art. 2184 și urm. C. civ. cu acelea din materia teoriei generale a obligațiilor**.

În primul rând, drepturile de creanță înscrise în creditul contului curent bancar **iau naștere ca urmare a unor operațiuni efectuate în temeiul contractului de cont curent bancar**, și nu al unor operațiuni independente de contul curent bancar. *Cu titlu de exemplu*, pot fi enumerate: depunerea unor sume de bani în contul curent (depozit la vedere), încasarea, direct în contul curent, a unui credit acordat de către instituția de credit clientului, încasarea unei cambii în contul curent etc. În legătură cu toate aceste

operațiunilor de plată, respectiv depuneri de numerar, ridicări de numerar, operațiuni transfer-credit, operațiuni cu ordine de plată etc. Aceste conturi au de regulă solduri creditoare, iar sumele respective pot fi retrase de către titularii de conturi în orice moment, fără preaviz. Conturile curente pot avea și solduri debitoare doar în condiții accidentale, neautorizate (overdraft)” (Ordinul B.N.R. nr. 6/2015 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în M. Of. nr. 540 bis din 20 iulie 2015, cu ultima modificare adusă prin Ordinul B.N.R. nr. 7/2016 privind modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit, și a Ordinului Băncii Naționale a României nr. 6/2015 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în M. Of. nr. 832 din 20 octombrie 2016).

sume de bani, clientul are un drept de creanță care îi conferă posibilitatea de a solicita instituției de credit să i le pună la dispoziție.

În al doilea rând, ca regulă, în cazul contului curent bancar, sunt înscrise în credit drepturi de creanță ale clientului față de bancă, iar în debit, operațiuni executate deja, prin care au fost diminuate drepturile de creanță menționate în credit. Astfel, ca **regulă**, în contul curent bancar nu se menționează drepturi de creanță ale instituției de credit față de client. Prin **excepție**, în „condiții accidentale, neautorizate”, în debit pot fi înscrise datoriile ale clienților față de instituția de credit, deci drepturi de creanță ale acestora^[1].

În cazul contului curent, ca **regulă**, drepturile de creanță înscrise sunt reciproce. Astfel, în evidențele fiecărui curentist, în creditul contului figurează propriile drepturi de creanță asupra celui alt curentist, iar în debitul contului figurează drepturile de creanță ale celui alt curentist.

În al treilea rând, în cazul contului bancar curent, spre deosebire de contul curent, părțile nu renunță reciproc la exigibilitatea imediată a drepturilor de creanță. Pe de o parte, clientul nu renunță la exigibilitatea drepturilor sale de creanță. Potrivit art. 2184 C. civ., *clientul poate să dispună în orice moment de soldul creditor al contului.* Pe de altă parte, *instituția de credit nu renunță la exigibilitatea drepturilor sale de creanță.* În ipoteza de **excepție** în care acestea sunt înscrise în contul curent bancar, sunt creanțe exigibile. Astfel, ele sunt înscrise, pentru că dreptul de creanță al instituției de credit nu a putut fi executat din cauza lipsei de fonduri bănești ale clientului, și nu ca urmare a amânării exigibilității creanței instituției de credit.

În al patrulea rând, în cazul contului curent bancar, spre deosebire de contul curent, nu operează o compensare a creanțelor reciproce. Așa cum arătam, în contractul de cont curent bancar nu se înregistrează drepturi de creanță atât în credit, cât și în debit. În credit se înregistrează drepturile de creanță ale clientului, iar în debit operațiuni prin care se diminuează sumele de bani cu privire la care există drepturi de creanță ale clientului. Înscriserea unei creanțe în debit este rezultatul epuizării sumelor cu privire la care ar exista în credit un drept de creanță (rezultatul stingerii dreptului de creanță al clientului). În consecință, în contul curent bancar nu coexistă creanțe ale ambelor părți pentru ca între ele să opereze compensarea. Articolul 2185 C. civ. reglementează compensarea, dar se referă la *compensarea soldului contului curent bancar cu soldurile altor conturi curente sau cu alte creanțe ale părților.*

[1] A se vedea pct. 46 din Ordinul B.N.R. nr. 6/2015.

§ 2. Aspecte de drept tranzitoriu referitoare la contractul de cont curent bancar

471. Contractul de cont curent bancar nu a cunoscut o reglementare anterior Codului civil^[1]. În practica bancară au fost însă încheiate contracte ale căror efecte corespund efectelor contractului de cont curent bancar, reglementat prin Codul civil. Contractele erau guvernate, în absența unei reglementări particulare, de *teoria generală a obligațiilor*^[2], fundamentată pe Codul civil din 1864 și pe Codul comercial. Astfel, potrivit art. 3 pct. 11 C. com., **operațiunile de bancă și schimb** erau calificate drept fapte de comerț^[3]. Contractele de cont curent bancar constituie un exemplu de operațiuni de bancă. În consecință, în temeiul art. 1 C. com., acestora li se aplicau, cu precădere, *dispozițiile speciale ale Codului comercial*.

472. Din perspectiva dreptului tranzitoriu, trebuie observat faptul că în materie sunt incidente *două texte de lege*. *Unul particular*, referitor chiar la contractele de cont curent bancar^[4], iar *altul, general*, incident cu privire la toate contractele.

Textul de lege referitor la contractul de cont curent bancar, respectiv art. 144 din Legea nr. 71/2011, prevede faptul că „*efectele contractului de cont bancar curent încheiat înainte de data intrării în vigoare a Codului civil și care s-a încheiat pe termen nedeterminat sunt guvernate de legea în vigoare la data producerii lor*”.

Textul de lege general, respectiv art. 102 din Legea nr. 71/2011, prevede faptul că un contract este supus *dispozițiilor legii în vigoare*

[1] Cu privire la aspectele de drept tranzitoriu, a se vedea M. NICOLAE, *Contribuții la studiul conflictului de legi în timp în materie civilă (în lumina noului Cod civil)*, Ed. Universul Juridic, București, 2013.

[2] Cu privire la teoria generală a obligațiilor, a se vedea C. STĂTESCU, C. BÎRSAN, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Hamangiu, București, 2008.

[3] Pentru o analiză a regimului juridic al faptelor de comerț și a relației dintre acestea și dobândirea calității de comerciant în conformitate cu Codul comercial, a se vedea I.L. GEORGESCU, *Drept comercial român*, vol. I, Ed. All Beck, București, 2002, p. 145-147; ST.D. CĂRPENARU, *Tratat de drept comercial*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 32-33; GH. PIPEREA, *Drept comercial*, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 32-42; I. SCHIAU, *Drept comercial*, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 5-6; A.-T. STĂNESCU, *Considerații privind dobândirea calității de comerciant de către persoana fizică autorizată*, în R.R.D.A. nr. 4/2010, p. 13-45.

[4] Existența normei de drept tranzitoriu constituie o dovadă a încheierii acestei categorii de contracte, chiar și în absența unei reglementări particulare a regimului lor juridic.

la data încheierii sale în tot ceea ce privește încheierea, interpretarea, efectele, executarea și încetarea contractului.

Coroborând cele două texte de lege, rezultă că trebuie să se facă distincție între contractele încheiate pe termen nedeterminat și cele pe termen determinat.

Cu privire la **contractele de cont curent bancar încheiate pe termen determinat** sunt incidente exclusiv dispozițiile art. 102 alin. (1) din Legea nr. 71/2011. Potrivit acestora, contractele de cont curent bancar menționate sunt supuse dispozițiilor legii în vigoare la data încheierii în tot ceea ce privește încheierea, interpretarea, efectele, executarea și încetarea contractelor. În consecință, acestea sunt guvernate de *teoria generală a obligațiilor fundamentată pe normele Codului civil din 1864 și ale Codului comercial*.

Cu privire la **contractele de cont curent bancar încheiate pe termen nedeterminat** sunt incidente atât prevederile art. 144, cât și cele ale art. 102 alin. (1) din Legea nr. 71/2011. Potrivit acestora, referitor la contractele de cont curent bancar menționate trebuie operată următoarea distincție:

a) în tot ceea ce privește *încheierea, interpretarea, executarea și încetarea* contractelor, acestea sunt supuse dispozițiilor legii în vigoare la data încheierii lor (deci de *teoria generală a obligațiilor fundamentată pe normele Codului civil din 1864 și ale Codului comercial*);

b) în ceea ce privește *efectele*, contractele sunt guvernate de legea în vigoare la data producerii efectelor (de la data de 1 octombrie 2011, de *Codul civil actual*).

§ 3. Calificarea unui contract drept contract de cont curent bancar

3.1. Definiția contractului de cont curent bancar

473. Codul civil nu reglementează o definiție a contractului de cont curent bancar. Având în vedere art. 2184 și urm. C. civ., contractul de cont curent bancar poate fi definit ca fiind *contractul încheiat între o instituție de credit și un client (denumit și titular de cont), prin care aceștia sunt de acord să deruleze operațiuni bancare printr-un cont curent bancar (în sens contabil), ținut de instituția de credit.*

3.2. **Obiectul contractului de cont curent bancar**

474. Privind definiția contractului de cont curent bancar prin prisma art. 1225 C. civ.^[1], obiectul acestui contract este **operațiunea juridică de cont curent bancar**.

Pentru a fi în prezența operațiunii juridice menționate, trebuie să fie îndeplinite două categorii de **condiții**. *O primă categorie vizează obiectul acordului de voință* (asupra a ceea ce convin părțile), iar a doua categorie vizează *persoanele a căror voință este exprimată* (caracteristici ale acestora).

475. În ceea ce privește *prima categorie*, părțile trebuie să ajungă la un **acord de voință** cu privire la următoarele elemente:

- a) *instituția de credit să deschidă un cont curent bancar titularului;*
- b) *prin contul curent deschis să se realizeze operațiuni bancare conform convenției părților sau instrucțiunilor clientului, respectiv instituția de credit:*
 - să înregistreze în creditul contului operațiunile prin care se creează și se majorează sumele de bani cu privire la care clientul are un drept de creanță asupra băncii;
 - să înregistreze în debitul contului operațiunile prin care se diminuează sumele asupra cărora poartă drepturile de creanță;
- c) *clientul să poată dispune în orice moment de soldul creditor al contului curent.*

476. În ceea ce privește *cea de-a doua categorie*, se observă faptul că *una dintre părți* este o **instituție de credit**. Indirect, se consacră cerința *existenței calității de profesionist* a uneia dintre părțile contractului.

§ 4. **Părțile contractului de cont curent bancar**

477. Potrivit art. 2184 și urm. C. civ., părțile contractului de cont curent bancar sunt *instituția de credit și clientul (titularul contului)*, nefiind folosită denumirea de *curentist*.

Codul civil nu impune nicio condiție specială pentru **clienți/titularii contului**, situație care conduce spre concluzia că aceștia pot fi *profesioniști sau nu*.

^[1] Potrivit art. 1225 alin. (1) C. civ., obiectul contractului este operațiunea juridică pe care părțile au convenit-o.

În privința cocontractantului clientului, Codul civil se referă la **instituții de credit**. Potrivit art. 3 din O.U.G. nr. 99/2006, instituțiile de credit, persoane juridice române, se pot constitui într-una dintre următoarele categorii:

- a) bănci;
- b) organizații cooperatiste de credit;
- c) bănci de economisire și creditare în domeniul locativ;
- d) bănci de credit ipotecar.

Se reglementează astfel, indirect, *condiția existenței calității de profesionist* a uneia dintre părțile contractului de cont curent bancar.

478. În plus, în legătură cu titularii contului sunt reglementate două situații particulare, respectiv *situația cotitularilor și cea a titularilor coindivizari*.

Situația **cotitularilor** face obiectul art. 2186 C. civ. Potrivit textului de lege menționat, corelat cu art. 2187 C. civ., *există cotitulari ai unui cont curent bancar atunci când acesta are mai mulți titulari, cu excepția situației în care pluralitatea de titulari este rezultatul existenței între ei a unei stări de indiviziune*.

În legătură cu cotitularii, Codul civil reglementează **relația acestora cu instituția de credit**. Astfel, Codul civil permite părților să stabilească prin convenția lor dacă titularii au dreptul să dispună singuri efectuarea de operațiuni în cont sau este necesar ca aceștia să lucreze împreună. În cazul în care cotitularii au dreptul să dispună singuri efectuarea de operațiuni în cont, relația acestora cu instituția de credit cu privire la soldul contului este guvernată de **regula solidarității**. Astfel, potrivit art. 2186 C. civ., cotitularii sunt considerați *creditori sau debitori în solidar pentru soldul contului*.

Situația **titularilor coindivizari** face obiectul art. 2187 C. civ. Potrivit alin. (1) al art. 2187 C. civ., o astfel de situație apare atunci când titularul contului decedează și moștenitorii acestuia sunt considerați, până la efectuarea partajului, coindivizari ai contului. În alin. (4) al art. 2187 C. civ. se extinde sfera aplicabilității art. 2187 la *orice cazuri de indiviziune între titularii contului curent, dacă prin lege nu se prevede altfel*.

În legătură cu titularii coindivizari, ca și în privința cotitularilor, Codul civil reglementează **relația acestora cu instituția de credit**. Astfel, Codul civil prevede necesitatea *consimțământului tuturor* coindivizării pentru efectuarea operațiunilor în contul curent^[1]. Cu privire la soldul contului, art. 2187 C. civ. reglementează **regula divizibilității cu privire la soldul**

[1] Potrivit art. 2186 C. civ., cotitularii puteau să reglementeze liber, prin convenție, dacă operațiunile în cont pot fi efectuate de către oricare dintre cotitulari, singur sau numai de către toți cotitularii împreună.